

Zakończenie

Konteksty religijności i rodziny to próba zestawienia psychologicznej i socjologicznej empirii z jednoczącą te badania konkretną filozoficzną koncepcją człowieka. Sam podmiot badań (człowiek i jego religijność w kontekście rodziny) narzuca sam przez się konieczność odniesienia dociekań do bazowego systemu wyjaśniającego.

Jak twierdzą niektórzy personaliści – człowiek jest tajemnicą, a tajemnicę można jedynie rozjaśnić, a nie wyjaśnić. Podczas lektury *Kontekstów religijności i rodziny* spotykamy różnorodność sposobów opisujących tak złożone i szerokie zagadnienia, jakimi są prawda o człowieku, religijności i rodzinie. Z racji swej złożoności nie mogą być one do końca wyjaśnione, ale jedynie rozjaśnione i przez to otwarte. W czasach postmodernizmu, którego filozofią/ideologią jest relatywizm (stający się coraz częściej sposobem uprawiania nauki) prezentowane teksty inspirują do kolejnych nieredukcyjnych poszukiwań – same zaś, w swych rzetelnych empirycznie wynikach i konstatacjach, otwierają drogę kontynuacjom badawczym podejmowanych zagadnień.

W pierwszej części wyeksponowano empiryczny wymiar problematyki w kontekście integralnego rozwoju religijności. Tak wielkie i nie często badane zagadnienie jak religijność (tu: jako rzeczywistość nieustannie tworzona i przetwarzająca) zostało przeanalizowane w bardzo szerokiej palecie zagadnień, odnoszących się między innymi do personalności relacji z Bogiem, psychologicznej operacjonalizacji religijności jako zmiennej empirycznej, do regulacyjnej funkcji i centralności życia religijnego w kontekście integracji osobowej, a także do zjawiska duchowości w odniesieniu do dobrostanu psychicznego, społecznego i emocjonalnego.

To, co ma (lub może mieć) bezpośredni związek z religijnością, zostało poddane naświetleniu w przestrzeni głęboko ludzkiego doświadczenia, jakim jest rodzina. Pośród wielu poruszanych zagadnień empirycznych dominują analizy zależności pomiędzy wybranymi aspektami życia rodzinnego

a religijnością, ujęte w ich empirycznych aspektach, m.in. w związkach postaw wobec religii z doświadczeniami z rodzicami, z doświadczeniami w grupach rówieśniczych czy z czynnikami osobowości. Przebadano również znaczenie religijności w poszczególnych stadiach realizacji zadań życia małżeńskiego, jej zmienność w kontekście więzi ze wspólnotą osób wierzących, a także konsekwencje wybranych nienormatywnych czynników jej rozwoju.

Podniesiono też problemy szersze, analizując podmiot osobowy w kontekście uczestnictwa, rozwoju i wychowania, a także pytając o ogólnożyciowe (a nie tylko doraźne) cele psychoterapii i zasadność neutralności światopoglądowej psychoterapeuty w kontekście jego odpowiedzialności.

Te wielowymiarowe badania spajało przyjęte od początku współpracy między Uczelniami pytanie o rodzaj przyjętej w nich antropologii i wynikających stąd konsekwencji dla metodologii prowadzonych badań. Zawarta w książce próba odpowiedzi (w formie dyskusji filozoficznej) uwzględnia założenia antropologii integralnej, a nawet mistycznej.

Publikację kończy dopełnienie osobiste: świadectwo życia profesora Walesy, odnoszące się do jego rodziny i dzieciństwa na sowieckim zesłaniu. Jest to opis będący doświadczeniem egzystencjalnym, zawierającym w sobie niejako to wszystko, co było istotą jego badań i poszukiwań w doświadczeniu religijnym. Jest to niezwykle poruszająca historia życiem pisana, przed którą wszelkie badania i naukowe metody pozostają w milczeniu pełnym szacunku wobec tajemnicy cierpienia zapisanej w ludzkiej egzystencji.

Materiał zawarty w książce skierowany jest przede wszystkim do tych, którzy chcą badać człowieka wraz z wyższymi aspektami jego aktywności, ale i również człowieka osadzonego w jednym z najbardziej istotnych doświadczeń życia jakim jest rodzina, jednocześnie chcą go wyjaśniać i rozumieć. Zarówno rzetelność przedstawionej empirii, jak i przyjęta perspektywa aksjologiczna i antropologiczna wydają się tu być cenną inspiracją.

Redaktorki